

opusdei.org

1939-1940. Comença la labor de l'Opus Dei a Barcelona

Capítol cinquè, en àudio i en text, del llibre “Escrivà de Balaguer a Catalunya, 1913-1974. Petjades de sant Josepmaria”, obra de Josep Masabeu publicat el 2015 a Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

09/01/2023

Escolta la lectura del capítol
(00:28:20)

Disponible també a [ivoox](#) i [iTunes](#)

V. 1939-1940. COMENÇA LA LABOR DE L'OPUS DEI A BARCELONA

La represa

En acabar la guerra, de tornada a Madrid, sant Josepmaria anà amb alguns dels primers de l'Opus Dei a l'Acadèmia DYA, la primera residència. L'edifici estava totalment enderrocat. Entre les runes va trobar un rètol on es llegien les paraules del manament nou de Jesús: 'que us estimeu els uns els altres com jo us he estimat'. És com si Déu els recordés que havien de perdonar, sense ressentiments ni espines al cor, i començar de zero.

Amb esperit de sacrifici i plens d'esperança, tornen a posar en

marxa una residència d'estudiants, a la qual sant Josepmaria es trasllada amb la seva mare i els seus germans. Es reprenen els cursos de recés, les classes de formació cristiana, les activitats culturals... I de nou els viatges a altres ciutats: Barcelona, Bilbao, Saragossa i moltes més.

En el cas de Barcelona, l'estada forçosa durant aquelles setmanes del 1937, tot esperant el moment d'emprendre l'evasió a través dels Pirineus, va resultar una ocasió per preparar el terreny. Va impulsar personalment el que podríem anomenar la *prehistòria* de la tasca apostòlica de l'Opus Dei a Catalunya, amb la seva oració, el seu sacrifici i les seves freqüents caminades per la Ciutat Comtal. Un cop finalitzada la contesa, va voler que es comencés de seguida el treball apostòlic a Barcelona [1].

A final de l'any 1939, sant Josepmaria va iniciar -i seguir de prop- personalment aquesta activitat. El pla de treball dels viatges a la Ciutat Comtal des de Madrid era molt semblant. En arribar al lloc de destí, es trobaven amb algun estudiant al qual ja coneixien i li demanaven que els presentés amics seus que poguessin estar interessats a conèixer l'Opus Dei. Als nous coneguts els explicaven que es pot ser sant, cercar la santedat enmig dels quefers quotidians i els animaven al seu torn a portar-hi nous amics.

A poc a poc, *al pas de Déu* [2], una expressió freqüent de sant Josepmaria, alguns estudiants universitaris s'atansaven als mitjans de formació cristiana que s'oferien. Acabat de començar l'any 1940, es van incorporar les primeres persones a l'Opus Dei. I amb la gràcia de Déu, el treball de sant Josepmaria

i dels qui l'acompanyaven, el nombre van anar creixent, fins a arribar a un cert volum de persones a Catalunya.

Hotel Victòria. Plaça Catalunya, cantonada ronda de Sant Pere

El primer viatge per establir les bases del treball de l'Opus Dei el va realitzar sant Josepmaria acompanyat d'Álvaro del Portillo [3]. Van arribar a Barcelona, en el tren nocturn procedent de Saragossa, a primera hora del dissabte 30 de desembre de 1939 i van marxar el mateix dia a la nit, camí de València. No van romandre ni vint-i-quatre hores a Barcelona [4].

Desconeixem el lloc on va celebrar la santa Missa aquell dia. En canvi, sí que sabem que van mirar de posar-se en contacte amb tres joves universitaris que havien conegut durant la guerra: l'Alfons Balcells [5], en Francesc Rodón [6] i en Rafael Termes [7].

També tenim dades del lloc on es van allotjar: l'Hotel Victòria. *Era un hotel petit, de dues plantes, a la cantonada mar / Besòs de plaça de Catalunya amb la ronda de Sant Pere, on ara hi ha una part d'El Corte Inglés* [8] - testimonia l'Alfons Balcells-.

Un cop instal·lats, sant Josepmaria va telefonar l'Alfons Balcells. L'Alfons era un jove metge que havia conegut durant un viatge a Terol en els anys de la guerra i que el setembre de 1939 havia estat un dels assistents al segon curs de recés que sant Josepmaria havia predicat a Burjassot, València. Va quedar que aniria a l'hotel a les onze del matí.

Álvaro del Portillo, per la seva banda, va anar a buscar en Rafael Termes, antic company d'un curset d'alferes que havia realitzat a Burgos. Com que en aquests moments es trobava a Sitges, li va deixar un missatge. Després, va marxar a casa d'en

Francesc Rodón, a qui en Pedro Casciaro havia conegut el febrer de 1938, durant el seu aquarterament a Pamplona. Tampoc aquesta vegada no va aconseguir l'objectiu: la persona que buscava havia sortit.

A l'hora prevista, l'Alfons va arribar a l'hotel. *Vaig anar-hi de seguida, com els havia promès. En saludar-los, em van dir que havien viatjat el dia abans, a la nit. Vaig parlar uns instants amb el sacerdot, que havia de sortir de seguida de l'hotel i em sembla que només esperava que jo arribés, per saludar-me.*

Álvaro, que sabia que jo tenia relacions amb entitats universitàries, em va dir que, si em semblava bé, podria presentar a mossèn Escrivà alguns dels estudiants que jo coneixia i que a mi em semblés que podrien interessar-se per conèixer 'tot allò'. Vaig pensar que a alguns amics els agradaria tenir aquesta possibilitat.

Els vaig citar per a primera hora de la tarda.

Cap a les dotze ens vam escapar una estona ambdós, Álvaro i jo, fins al Tibidabo, i des d'aquella alçada vam fer -va dir ell, i jo assentia- alguna consideració espiritual i apostòlica sobre la tasca que 'ens' esperava a Barcelona. Vam baixar en el funicular, ja que era l'hora de dinar.

A primera hora de la tarda jo tornava de nou a l'hotel Victòria, amb dos d'aquells amics meus, Raimon Pàniker [9] i un altre que es deia Cardona [10]. Havia quedat citat també amb un tercer, però al final no ens va poder acompanyar. Mossèn Escrivà va parlar amb nosaltres molt afectuosament.

La simpatia del pare Escrivà, l'atractiu humà i la seva cultura, l'amor patent que tenia a la llibertat, combinat tot amb una fe i una sinceritat que cridaven l'atenció, no

solia deixar ningú indiferent. Era una persona humanament molt atractiva, cert, però no imposava, sinó que demostrava contínuament un respecte absolut per l'interlocutor, per les seves idees i plantejaments, i hom es podia quedar amb la sensació que durant aquesta conversa ambdós havien contribuït igualment al diàleg, amb aportacions del mateix valor [11].

Aquella mateixa nit, sant Josepmaria i l'Álvaro van prendre un tren amb destinació a València, on ja hi havia un grup de membres de l'Opus Dei.

Els viatges de sant Josepmaria i dels qui l'acompanyaven es realitzaven habitualment en ferrocarril. Eren temps difícils per viatjar. Es necessitava salconduit per desplaçar-se. Escassejava el carbó i la llenya. Els trens anaven plens. El trànsit per carretera era penós i esgotador.

A Barcelona hi havia dues grans estacions: l'Estació de França, estació terme, on va arribar en el viatge de 1937, i l'Estació del Nord. A més, hi havia el Baixador del Passeig de Gràcia, molt cèntric, situat a la confluència del Passeig de Gràcia i el carrer Aragó, que va entrar en servei l'any 1902. La via de ferrocarril circulava per una trinxera oberta al llarg del carrer Aragó. Hi havia un petit túnel per creuar per sota del Passeig de Gràcia. L'any 1954 van començar les obres de cobriment del recorregut.

L'Estació de França i el Baixador del Passeig de Gràcia van ser escenari, en nombroses ocasions, de l'arribada i partença de sant Josepmaria.

Una atenció constant

La llavor estava sembrada i aviat va començar a germinar.

El missatge que l'Álvaro havia deixat a en Rafael Termes va tenir un efecte immediat. El dimarts 1 de gener de 1940, aquest li va escriure a Madrid per donar notícies seves i saber la data del viatge següent. Va anar a veure'l en Pedro Casciaro el 4 de gener, aprofitant unes gestions que havia de fer a Barcelona per motius familiars.

Sant Josepmaria, com tantes vegades va fer durant els anys de la guerra, per mantenir el contacte amb els joves universitaris dispersos per la geografia hispana, a més d'escriure ell mateix, també va esperonar els seus fills al tracte epistolar: ***Escriuiu a en Ballcells?*** -diu als de València en carta del 27 de gener de 1940-. ***Em sembla que li he posat un cognom una mica enrevessat. L'encomano al seu Custodi, i algun dia em donarà les gràcies*** [12].

Durant el mes de gener i començaments de febrer de 1940, es va incrementar l'intercanvi epistolar entre els de l'Opus Dei i els estudiants coneguts a Barcelona. D'aquesta manera, encara que al llarg d'aquestes setmanes no hi va haver més viatges, l'amistat es va enfortir considerablement.

Sant Josepmaria impulsava els seus fills espirituals -pocs encara- a ajudar les persones que anaven coneixent en els primers *punts d'ignició* dispersos per la geografia espanyola. El 14 de febrer, en Ricardo Fernández Vallespín [13], l'Amadeo de Fuenmayor [14] i en Rafael Calvo Serer [15] van viatjar des de València per xerrar amb els estudiants coneguts, entre ells Raimon Pàniker, que els va manifestar que estava decidit a demanar l'admissió a l'Opus Dei [16].

Poc després, en José Luis Múzquiz [17], que treballava com a enginyer en els Ferrocarrils del Nord, va estar uns dies a Barcelona. *Vaig parlar amb l'Alfons Balcells. Em va presentar diverses persones, però em va dir sincerament que no tenia vocació* [18].

Va estar també amb en Rafael Termes. Passejant per la platja deserta de Sitges, li va comentar que estava gairebé decidit a demanar l'admissió a l'Opus Dei, però que abans de fer aquest pas desitjava parlar amb sant Josepmaria. En José Luis va tornar a Madrid amb aquestes bones notícies i un bon nombre d'adreces d'altres nois que li havien presentat.

Hotel Internacional. La Rambla 78-80

El diumenge 31 de març de 1940, sant Josepmaria viatjà novament a Barcelona acompanyat aquest cop per l'Álvaro del Portillo, l'Isidoro

Zorzano i en José María Hernández Garnica [19], que juntament amb l'Álvaro del Portillo seria un dels tres primers sacerdots de l'Opus Dei. Més endavant s'explicarà amb detall la seva relació amb la Ciutat Comtal.

Van sortir de Saragossa el dissabte 30 de març havent sopat. El tren anava tan ple que no van aconseguir seient per als quatre. Arribaren a Barcelona a les 9 del matí. A l'estació van agafar un taxi, que els va conduir fins a l'Hotel Internacional, a la Rambla de les Flors, davant del Liceu.

Actualment és el número 78-80 de la Rambla.

En José María Hernández Garnica recorda: *Vam anar a Missa i a combregar, tornàrem a l'hotel i esmorzàrem, i des d'aquí trucàrem a casa dels pares d'en Raimon. Va quedar que vindria a les dotze i ell va avisar per telèfon Alfons Balcells, que va venir i va estar parlant amb el*

Pare. Quan va venir en Raimon li preguntàrem si sabia si era a Barcelona en Rafael Termes i en dir-nos que estava a Sitges li trucàrem per telèfon, però no aconseguírem establir-hi comunicació directa. Van dinar amb nosaltres en Raimon i l'Alfons Balcells [20].

No sabem en quina església va celebrar la Missa aquest diumenge 31 de març de 1940. Del que sí tenim constància és de les nombroses visites i converses que van dur a terme en aquella jornada.

Entrevista amb el bisbe. Palau Episcopal. Carrer del Bisbe 5

Havent dinat sant Josepmaria va anar a visitar monsenyor Miguel de los Santos Díaz Gómara [21], bisbe de Cartagena-Múrcia i administrador apostòlic de la diòcesi de Barcelona. El seu afecte vers aquest prelat tenia una arrel en la vida sacerdotal del fundador de l'Opus Dei: essent bisbe

auxiliar de Saragossa i president del Seminari Sacerdotal de Sant Carles, li havia conferit el sotsdiaconat, el diaconat i el presbiterat.

El va rebre amb molta estimació. Durant la conversa, sant Josepmaria li va explicar el treball apostòlic que estava impulsant amb universitaris de diferents províncies d'Espanya. El bisbe, comprenent bé la tasca pastoral que es reflectia en les paraules de sant Josepmaria, va comentar que el treball a la Universitat no era més que el punt de partença.

Quan el va conèixer a Saragossa, Mons. de los Santos ja s'havia adonat de la vàlua espiritual i humana de sant Josepmaria. Després d'aquesta visita, la seva consideració va quallar en una confiança i una amistat que es mantindrien fins al final de la seva vida. De fet, en morir el 1949, la persona que l'havia atès

espiritualment en els últims moments -que coneixia l'admiració i amistat que hi havia entre tots dos-, envià a sant Josepmaria, com a record, un cingol que el difunt prelat havia fet servir en les grans celebracions litúrgiques, i que va utilitzar en l'ordenació sacerdotal de sant Josepmaria.

Aquest ornament litúrgic està confeccionat amb fils d'or. Els seus bordons amb serrells, uns de més fins i altres, trenats, de més gruixuts, estan artísticament treballats. En contemplar l'art de la seva confecció s'entén que l'artesà que el va teixir buscava veritablement la dignitat del culte. Sant Josepmaria l'utilitzava en celebracions litúrgiques de festes i efemèrides significatives: li servia de recordatori per donar gràcies a Déu per l'ordenació sacerdotal i per resar més expressament per aquell bisbe, a qui havia tingut sempre present en les seves oracions [22]. Actualment es

conserva a Villa Tevere, la seu central de l'Opus Dei a Roma.

Mentrestant, l'Álvaro i l'Isidoro van estar parlant amb dos estudiants, tot explicant-los l'esperit de l'Opus Dei. Després, van marxar a casa d'en Francesc Rodón, a qui van animar a presentar-los algun amic. Va quedar que els presentaria en Ramon Guardans [23], un amic de la seva ciutat, Reus, i el va portar aquella mateixa tarda.

Parròquia de Santa Maria del Pi. Plaça del Pi 7

L'endemà, dilluns 1 d'abril de 1940, van assistir a la Missa que sant Josepmaria va celebrar a l'església del Pi.

El nom de Santa Maria del Pi, pel qual és popularment coneguda, ve d'haver-ne trobat la imatge de la Mare de Déu en el tronc o cor d'un pi, per la qual cosa va ser plantat un

d'aquests arbres davant de la porta principal. És un dels exemplars més representatiu del gòtic religiós català. Dedicada oficialment a Nostra Senyora dels Reis. A la guerra civil va quedar en estat ruïnós. Externament no ha experimentat canvis. Sí a l'interior. És famosa la rosassa de la façana. Va ser beneficiat d'aquesta església sant Josep Oriol. El 1926 rebé el títol de basílica menor, atorgat pel papa Pius XI.

Un dia molt aprofitat

Quan anàvem a esmorzar, va arribar en Cardona, que va estar parlant amb el Pare. Després vam anar al Passeig de Gràcia on estàvem citats amb en Raimon i amb en Moret però pel fet de no ser-hi a l'hora, vam anar a donar una volta per conèixer Barcelona, i vam veure la Sagrada Família, Pedralbes i l'Exposició [24] -recorda en José María Hernández Garnica-

La raó per la qual no s'havien presentat era que, com que estaven militaritzats, van haver de participar en la desfilada militar que se celebrava a Barcelona aquell dia, primer aniversari de la fi de la guerra.

A la tarda -continua en José María Hernández Garnica- van acudir a l'hotel tres o quatre d'aquests nois: Moret, Casanellas i Alomar, i vam anar a buscar a l'Or del Rhin en Rafael Termes: el va trobar l'Álvaro i va venir amb ell [25]. L'Or del Rhin era un gran cafè situat a la Gran Via de les Corts Catalanes cantonada amb la Rambla de Catalunya, que ja no existeix.

En Rafael Termes va parlar per primera vegada amb sant Josepmaria i li va dir que estava disposat a formar part de l'Opus Dei. *Devien ser les quatre de la tarda*, escriu el mateix Rafael Termes. *Amb esperit*

sobrenatural, però també amb gràcia humana, va resoldre els meus dubtes i em va animar, com ho va fer moltes vegades després, a confiar en el Cor de Déu, a qui -deia- no podem guanyar mai en generositat i entrega.

Jo anava d'uniforme d'oficial de l'exèrcit i, per haver desfilat aquell matí, portava posades les condecoracions. Recordo molt bé que, d'entrada, sens dubte per facilitar el diàleg, em va dir afectuosament: **valent oficial, que no s'atreveix a saltar el parapet!** Després tot fou fàcil i, dissipats els meus dubtes per la seguretat i confiança que em van inspirar les paraules i la persona del nostre Pare, vaig demanar l'admissió a l'Obra [26].

Mentrestant, -recorda en José María Hernández Garnica- en Paco [Rodón] va estar parlant-li de l'Obra a en Guardans -va ser la primera vegada que no s'utilitzava el castellà per

parlar a fons a algú: parlaren en català-. Cap al tard, l'Isidoro se'n va tornar a Madrid [27].

Església de Pompeia. Diagonal 450

L'endemà, dimarts 2 d'abril de 1940, sant Josepmaria va celebrar Missa a l'església dels Caputxins, Santa Maria de Pompeia, a la Diagonal, que fa cantonada amb el carrer Riera de Sant Miquel.

Després -segueix recordant en José María Hernández Garnica-, va anar l'Álvaro a buscar el germà d'en Pedro [José María Casciaro [28], que vivia a casa d'uns oncles] però no el va trobar perquè estava al col·legi i vam anar a la Mare de Déu de la Mercè [29]. Aquesta va ser la primera visita de sant Josepmaria a la Mercè de la qual hi ha constància, documentada per en José María Hernández Garnica.

També aquell dia en Francesc Rodón i en José María Hernández Garnica van trobar temps per recórrer algunes llibreries de la zona, oferint als encarregats la venda de *Camino*, que sant Josepmaria havia publicat uns mesos abans [30].

A les dotze es van encaminar cap al baixador del Passeig de Gràcia, on van prendre un tren amb destinació a València.

Hotel Urbis. Passeig de Gràcia 23

El diumenge 12 de maig de 1940, novament va arribar sant Josepmaria a dos quarts de deu del matí procedent de Saragossa, acompanyat de l'Álvaro del Portillo, en Juan Jiménez Vargas i en José Luis Múzquiz.

Encara que en José Luis Múzquiz viatjava en aquest tren nocturn des de Madrid, i els altres l'havien agafat a Saragossa, van coincidir en el

mateix departament: *No podien fallar els àngels custodis*, -assegura en José Luis- en considerar que el comboi anava ple de gom a gom, amb gent fins en els passadissos dels vagons [31].

Aquesta vegada es van allotjar a l'Hotel Urbis, situat al Passeig de Gràcia 23. Era un hotel petit, avui desaparegut.

Santuari de la Mare de Déu del Carme. Diagonal 424

De seguida, van anar a l'església dels carmelites, a l'avinguda Diagonal a la cantonada que fa amb Roger de Llúria, on va celebrar la santa Missa. Sant Josepmaria coneixia molt bé aquest lloc, ja que, com es relata en capítols anteriors, l'any 1937 hi va residir just al davant, a casa de la senyora Rafaela Caballero. Durant la guerra es va destruir l'interior d'aquest temple, però els anys successius l'església, regida pels

Pares Carmelites, va recuperar la seva esplendor, mantenint l'estil bizantí.

L'escullera

I com que feia bon temps, *volíem anar a Miramar* -recorda en José Luis Múzquiz-, *però ens ho impedeix una cursa ciclista. Decidim anar a l'escullera, deixant de banda la platja* [32].

Un diumenge amb molt de fruit

Aquest mateix dia, diumenge 12 de maig de 1940, va demanar l'admissió a l'Opus Dei en José María Casciaro, que vivia amb els seus oncles a Barcelona. Havia conegut sant Josepmaria el maig de 1939 a Madrid [33]. Ho explica d'aquesta manera:

El 12 de maig, durant el dinar a casa del meu oncle Diego Ramírez, em va trucar en Rafael: el Pare era a Barcelona i el podia trobar a l'Hotel

Urbis, del Passeig de Gràcia. És fàcil suposar l'emoció que em va envair. Vaig acabar ràpidament de dinar i em vaig acomiadar de la família. Era diumenge. Sense pensar-ho gaire, vaig sortir corrent cap a l'Hotel Urbis.

*Immediatament em va rebre sant Josepmaria. Com la primera vegada - feia un any d'aquell dia de maig de 1939-, em va tractar entranyablement. Em va fer algunes preguntes per veure si m'havia assabentat bé del que suposa la crida a l'Obra. Sembla que vaig saber respondre adequadament. A continuació, en un to seriós, em va fer la pregunta: **T'ha coaccionat el teu germà Pedro?***

Dues vegades més em va repetir la pregunta en altres termes. Recordo que vaig començar a entrar en certes dificultats, ja que per moments em semblava que no havia de tenir en compte la meva petició, mantinguda dins meu gairebé prop de cinc mesos.

*Ja no recordo les coses que vaig exposar, però suposo que van ser prou significatives perquè sant Josepmaria s'assegurés que la meva decisió era completament lliure i ben madurada, ja que finalment em va dir: **Ja et pots considerar de l'Obra. Ara parla una estona amb l'Álvaro, que t'explicarà algunes coses.***

Tot seguit vaig parlar una bona estona amb l'Álvaro. Em va dir paraules estimulants i, finalment, em va aconsellar que parlés periòdicament amb en Rafael Termes, perquè m'orientés en totes les coses que necessités en aquesta nova etapa que començava [34].

Comentant aquesta jornada, diu en Rafael Termes: Recordo que un vespre, a l'habitació de l'Hotel Urbis, el Pare, que en aquell moment no estava bé de salut, accedint a les pressions d'algun dels qui havien vingut amb ell de Madrid, es va ajeure

una estona sobre el llit. El Pare parlava dels horitzons de la tasca futura, alhora que semblava jugar amb el rellotge de butxaca, penjat d'un cordó. A mi em va semblar que estava pendent de l'hora que s'havia fixat per aquell repòs. Efectivament, en un moment donat, el Pare, incorporant-se ràpidament, va interrompre la descripció que ens estava fent i ens va dir que l'Opus Dei no estava, però, en tot allò, sinó en la nostra fidelitat, en el compliment puntual i amorós del pla de vida, i donant-nos la benedicció es va acomiadar de nosaltres, perquè no arribéssim tard a casa nostra [35].

A la recerca d'una casa

En poc temps, cada cop més persones en conèixer l'Opus Dei se sentien cridades per Déu a seguir aquesta vocació i es feia necessari un lloc estable on recalar. En aquest viatge, sant Josepmaria va impulsar els

primers de l'Opus Dei a cercar la seu d'un futur centre de formació a Barcelona, ja que desitjava que tinguessin com més aviat millor un lloc material on poguessin reunir-se i sentir-se més fàcilment com una família, tenir un mínim de recolliment i independència per als mitjans de formació cristiana, estudiar i aprendre a oferir a Déu l'estudi, o fer junts una estona de pregària.

Aquest mateix dia van començar les gestions. Tenien una llista d'adreces però no hi va haver gaire èxit: uns pisos eren massa cars, els altres estaven molt apartats, i la resta no tenien les mínimes condicions que volien.

L'endemà, dilluns 13 de maig, sant Josepmaria va anar una altra vegada a l'església de Pompeia, per celebrar l'Eucaristia. Van assistir-hi els qui el van acompanyar en el viatge i el

grup creixent de catalans que participaven ja de la formació que oferia l'Opus Dei.

La recerca per trobar un immoble continuava activa. Recorda en José Luis Múzquiz que un dels coneguts, en Manuel Pagès [36], va oferir el cotxe per buscar casa. Vam recórrer totes les disponibles de la llista que ens van donar, vam anar una altra vegada a l'agència i res! Però el cotxe ens ho va facilitar molt i va fer que no perdéssim més temps.

Tornem a l'hotel. Arriben en Balcells i en Cardona. El Pare diu que impartirà un recés per als universitaris així que ho organitzin. A la tarda seguim amb les gestions per trobar una casa. En Juan Jiménez Vargas, en José Luis Múzquiz, en Rafael Termes i l'Alfons Balcells van a veure més cases. Al carrer de Casanova n'hi ha una que està molt bé. Però està compromesa.

La casa a Barcelona és encara més necessària que en cap altre lloc, ja que les distàncies són gairebé interplanetàries. Demanem a l'Àngel de la Ciutat que els ajudi a trobar-la ràpidament [37].

A la tarda sant Josepmaria va anar amb l'Álvaro, en Raimon i en Ramon Guardans a la txeca del carrer Saragossa. La txeca o cheka era una instal·lació que durant la guerra civil utilitzaven els milicians del bàndol republicà per detenir, interrogar, torturar i jutjar de manera sumaríssima les persones considerades de l'altre bàndol. A banda d'aquelles que depenien directament del Govern de la República, diversos partits polítics, ateneus, comitès, sindicats o organitzacions del Front Popular en disposaven. Al convent de les religioses Sanjuanistes, al carrer Saragossa 77, va haver-hi una de les txeques de Barcelona més tristament

famoses. Aquells dies hi havia una mena de jornada de portes obertes i es podia visitar. Actualment és un solar sense cap edificació.

A la nit d'aquest dia 13 de maig de 1940, i iniciades les gestions per trobar casa per al centre, sant Josepmaria i l'Álvaro van tornar a Saragossa en tren nocturn. En Juan Jiménez Vargas i en José Luis Múzquiz es van quedar un dia més a Barcelona, per tal de continuar l'atenció dels qui ja havien demanat l'admissió a l'Opus Dei i també per participar en la recerca del pis.

[1] Un relat pormenoritzat d'aquesta feina es troba a l'estudi d'en Francesc Castells i Puig. *Barcelona 1939-1940: los viajes para establecer el primer centro del Opus Dei. Studia et Documenta* 8. 2014. pp. 191-210.

[2] AGP, biblioteca, P01, 1982, p. 1245; i també AGP, biblioteca, P03, 1992, p. 304.

[3] Álvaro del Portillo y Diez de Sollano (1914-1994). Es va incorporar a l'Opus Dei l'any 1935. Enginyer de Camins i després doctor en Filosofia i Lletres i en Dret Canònic. El 10 d'octubre de 1939 sant Josepmaria el nomenà Secretari General de l'Opus Dei. Va ser ordenat sacerdot el 1944. L'any 1946 s'establí a Roma, al costat de sant Josepmaria, amb qui col·laborà sempre molt estretament. Va ser consultor de diversos organismes de la Santa Seu i va treballar en el Concili Vaticà II. El 15 de setembre de 1975 va succeir sant Josepmaria al capdavant de l'Opus Dei. Va ser beatificat el 27 de setembre de 2014.

[4] Álvaro del Portillo. Relació del viatge a Barcelona, 30 desembre

1939. AGP, sèrie A.2, leg. 11, carp. 3, exp.5.

[5] Alfons Balcells i Gorina (1915-2002). El 1939 estava acabant la carrera de Medicina a Barcelona. Després va ser catedràtic de Patologia General i rector de la Universitat de Salamanca.

[6] Francesc Rodón i Rodón (1918-1987). Advocat. S'havia incorporat a l'Opus Dei poc després del final de la guerra, a mitjans de 1939, i se'n va desvincular el 1945.

[7] Rafael Termes i Carreró (1918-2005). Enginyer industrial, treballà des de jove en el sector bancari, arribant a ser del 1977 a 1990 president de l'Associació Espanyola de Banca.

[8] Balcells, Alfons. *Memòria ingènua*. La Formiga d'Or. Barcelona, 2005. p. 88.

[9] Raimon Pàniker i Alemany (1918-2010). De pare hindú i mare catalana, estudiava Filosofia i Lletres a Barcelona. Es va incorporar a l'Obra el març de 1940. Ordenat sacerdot el 1946, residí diversos anys a l'Índia durant els anys cinquanta. Es desvinculà de l'Opus Dei poc després de tornar a Europa.

[10] Cardona. No en tenim més referències.

[11] Balcells, Alfons. *Memòria ingènua*. La Formiga d'Or. Barcelona, 2005. pp. 88-89.

[12] Carta als membres de l'Opus Dei a València. AGP, sèrie A.3.4, carta 400127-2.

[13] Ricardo Fernández Vallespín (1910-1988). Estudià arquitectura a Madrid. Es va incorporar a l'Opus Dei el 1933 i va ser el director de l'Acadèmia DYA de Madrid, el primer

centre de l'Obra. El 1949 s'ordenà sacerdot.

[14] Amadeo de Fuenmayor Champín (1915-2005). Conegué sant Josepmaria el 1939. Catedràtic de Dret Civil. Ordenat sacerdot el 1948, fou consiliari de l'Opus Dei a Espanya els anys cinquanta.

[15] Rafael Calvo Serer (1916-1988). S'incorporà a l'Opus Dei el març de 1936. Fou catedràtic de Filosofia de la Història.

[16] Relació del viatge a Barcelona d'en Ricardo Fernández Vallespín, en Rafael Calvo Serer i l'Amadeo de Fuenmayor, 14 de febrer de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 47, carp. 2, exp. 2.

[17] José Luis Múzquiz de Miguel (1912-1983). Enginyer de Camins, s'incorporà a l'Opus Dei en acabar els estudis, després de la Guerra Civil. Ordenat sacerdot el 1944, exercí el ministeri pastoral a Espanya i als

Estats Units, on morí. S'ha començat el seu procés de canonització.

[18] Relació de l'estada a Barcelona d'en José Luis Múzquiz, 19 de febrer a 1 de març de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 47, carp. 2, exp. 2.

[19] José María Hernández Garnica (1913-1972). Enginyer de Mines, s'incorporà a l'Opus Dei el 1935. Ordenat sacerdot el 1944, treballà pastoralment en diversos països d'Europa. S'ha començat el seu procés de canonització.

[20] Relació del viatge a Barcelona, 31 de març al 2 d'abril de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 7.

[21] Miguel de los Santos Díaz Gómara (1885-1949). Bisbe auxiliar de Saragossa (1920-1924), bisbe d'Osma (1924-1935) i de Cartagena (1935-1949), i llavors administrador apostòlic de Barcelona (1939-1942).

[22] Cfr. AGP, biblioteca, P01, 2005, pp. 730-733.

[23] Ramon Guardans i Vallès (1919-2007). Amic d'infantesa d'en Francesc Rodón, que el va presentar a sant Josepmaria. Fou un dels primers a incorporar-se a l'Opus Dei, el 1940, mentre cursava els estudis de Dret.

[24] Relació del viatge a Barcelona, 31 de març al 2 d'abril de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 7.

[25] Ibid. D'en Moret, en Casanellas i l'Alomar, no tenim referències.

[26] Records d'en Rafael Termes. AGP, sèrie A.5, leg. 248, carp. 3, exp. 2.

[27] Relació del viatge a Barcelona, 31 de març al 2 d'abril de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 7.

[28] José María Casciaro Ramírez (1923-2004). Germà d'en Pedro, el

1940 estudiava el batxillerat i, com que els seus pares estaven exiliats, vivia a Barcelona amb el seu oncle en Diego Ramírez. Va ser doctor en Llengües Semítiques i en Sagrada Escripura. El 1967 va iniciar l'Institut de Teologia de la Universitat de Navarra, i per encàrrec de sant Josepmaria dirigí el projecte de traducció de la Bíblia, amb introduccions i notes exegetiques.

[29] Relació del viatge a Barcelona, 31 de març al 2 d'abril de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 7.

[30] Ibid.

[31] Relació del viatge a Barcelona, 12 al 13 de maig de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 11.

[32] Ibid.

[33] Cfr. Casciaro, José Maria. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. pp. 52-67. En aquella ocasió ja volia demanar la

admissió a l'Opus Dei, però sant Josepmaria li va aconsellar esperar.

[34] Casciaro, José Maria. *Vale la pena*. Rialp. Madrid, 1998. pp. 87-88.

[35] Records d'en Rafael Termes. AGP, sèrie A.5, leg. 248, carp. 3, exp. 2.

[36] Manuel Pagès i Raventós (1923-1997). De la família propietària de les Caves Codorniu.

[37] Relació del viatge a Barcelona, 12 al 13 de maig de 1940. AGP, sèrie A.2, leg. 15, carp. 1, exp. 11.